

BALZAKNING “DEHQONLAR” ROMANIDA QISHLOQ HAYOTI TASVIRI

Abdurahmonova Hayitgul Yusuf qizi,

Tayanch doktorant, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti

guli.abdurakhmonova@gmail.com

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.15183470>

Annotatsiya: *Ushbu maqolada Onore de Balzakning “Les Paysans” (“Dehqonlar”) romanida XIX asr Fransiya qishloq hayotining tasviri tahlil qilinadi. Asarda qishloq aholisining turmush tarzi, ijtimoiy munosabatlar, iqtisodiy ahvol, yer masalasi va jamiyatdagi o'zgarishlar kabi masalalar realizm prinsiplari asosida qanday aks ettirilgani o'rganilgan. Maqolada shuningdek, shahar va qishloq o'rtasidagi qarama-qarshilik, aristokratiya va dehqonlar o'rtasidagi munosabatlar, qishloq jamiyatidagi ijtimoiy tabaqalanish masalalari ham tahlil etilgan.*

Kalit so'zlar: *realizm, qishloq hayoti, ijtimoiy tabaqalanish, yer masalasi, shahar va qishloq qarama-qarshiligi.*

XIX asr fransuz adabiyotining yirik namoyandasi Onore de Balzak (1799-1850) o'zining “La Comédie humaine” (“Insoniyat komediyasi”) turkumiga kiruvchi “Les Paysans” (“Dehqonlar”) romanida qishloq hayotini chuqur realizm bilan tasvirlagan. Roman Balzak hayotining so'nggi davrida yozilgan bo'lib, dastlab 1844-yilda “La Presse” gazetasida qismlar ko'rinishida chop etila boshlagan. Biroq, asar Balzakning vafoti sababli tugallanmay qolgan va to'liq holda 1855-yilda nashr etilgan. Roman Fransiyada Restavratsiya va Iyul monarxiyasi davrida qishloq hayotidagi o'zgarishlarni, dehqonlar, yer egalari va aristokratlar o'rtasidagi murakkab munosabatlarni, shuningdek, Buyuk fransuz inqilobidan keyin qishloq jamiyatida yuz bergan o'zgarishlarni aks ettiradi.

Balzak 1844-yil 27-fevralda Evelin Ganskayaga yozgan maktubida bu asar haqida shunday yozgan: “Men “Dehqonlar”ni katta jon-jahd bilan yozishni boshladim, chunki bu asarda men muhim ijtimoiy muammolarni ko'tarishim kerak” [1,225]. Bu maqolada “Dehqonlar” romanida qishloq hayotining tasviri, undagi ijtimoiy munosabatlar, iqtisodiy va siyosiy masalalar, qishloq aholisining turmush tarzi va psixologiyasi, shuningdek, shahar va qishloq o'rtasidagi qarama-qarshiliklarning badiiy talqini tahlil qilinadi.

“Dehqonlar” romani voqealari Burgund viloyatidagi xayoliy Eglar (Les Aigues) mulkida kechadi. General Monkorne va uning rafiqasi Parijdan tashrif buyurib, bu mulkni sotib oladilar. Ular shaharlik aristokratlar sifatida qishloqda o'rnatilgan tartib-qoidalarni o'zgartirishga harakat qiladilar, ammo mahalliy dehqonlar qarshiligiga duch keladilar. Roman qishloq jamiyatidagi turli qatlamlar — dehqonlar, mahalliy boylar, amaldorlar, ruhoniylar o'rtasidagi ziddiyatlar fonida kechadi.

XORIJIY TILLARNI O'QITISHDA INNOVATSION YONDASHUVLAR NAZARIYANING AMALIYOTGA TATBIQI

mavzusidagi respublika ilmiy-amaliy anjumani

Fransuz adabiyotshunos Pyer Sitonning tadqiqotlariga ko'ra, Balzak bu roman ustida ishlash uchun 1836-yildan boshlab materiallar to'play boshlagan va ilk qoramalarni 1837-1838 yillarda yozgan [2, 78]. Ammo asosiy ish 1844-yilda boshlangan va birinchi qismlar chop etilgan. Balzak o'zining 1844-yil may oyidagi maktubida shunday yozadi: "Dehqonlar mening xotiramda Buyuk Fransiya inqilobidan keyin qishloqlarimizda sodir bo'lgan o'zgarishlarni aks ettirishi kerak" [1,228].

Balzak "Dehqonlar" romanida qishloq jamiyatining ijtimoiy tuzilishini batafsil tasvirlaydi. Romanda uch asosiy ijtimoiy guruh ko'rsatilgan: yer egalari (aristokratlar), mayda burjuaziya (notariuslar, savdogarlar, mayda amaldorlar) va dehqonlar. Romanda general Monkorne o'rmonlarni noqonuniy kesish, ov qilish va o'g'irlik masalalariga duch keladi. Romanda qishloq iqtisodiyotining asosini tashkil qiluvchi yer masalasi markaziy o'rinni egallaydi. Fransuz adabiyotshunosi Pier Barberi romandagi yer muammosi haqida yozadi: "Balzak "Dehqonlar" asarida Fransiyada inqilobdan keyin sodir bo'lgan yer munosabatlarining o'zgarishini juda aniq tasvirlagan. Bu o'zgarishlar feodal mulkchilikdan kapitalizmga o'tish davrini aks ettiradi" [4,152].

Balzak o'z romanida qishloq aholisi ruhiyatini ham chuqur o'rganadi. U dehqonlarni oddiy va jo'n qilib emas, balki murakkab, ba'zan ziddiyatli shaxslar sifatida tasvirlaydi. Taniqli adabiyotshunos Jorj Lukach shunday yozadi: "Balzak fransuz adabiyotida birinchilardan bo'lib dehqonlar hayotini romantik ifodalashdan voz kechdi va ularni jamiyatning real, murakkab muammolarga ega qatlami sifatida tasvirladi" [5,187].

Balzak romanda eng dahshatli qahramonlardan biri — Taupening obrazini yaratadi. Bu personaj "o'rmon va dalalarda hayot kechirishga odatlangan, yashash uchun o'zini mayib qilib ko'rsatadigan" qishloq odamlarining eng mudhish tipini aks ettiradi [3, 67]. Bu orqali Balzak qishloq hayotining faqat go'zal tomonlarini emas, balki uning qora, hayotiy tomonlarini ham ko'rsatadi.

"Dehqonlar" romanida shahar va qishloq o'rtasidagi qarama-qarshilik alohida ahamiyatga ega. Fransuz adabiyoti tadqiqotchisi Moris Bardesh o'zining "Balzak-romanist" kitobida yozganidek: Romanda shahar va qishloq orasidagi qarama-qarshilik faqat madaniy jihatdan emas, balki iqtisodiy va ijtimoiy qadriyatlar nuqtai nazaridan ham ko'rib chiqiladi" [6, 318].

Romanda Balzak qishloq jamiyatida tarqalgan ig'vo, fisq-fasod, mahalliy siyosat ham batafsil tasvirlaydi. Amerikalik adabiyotshunos Diana J. Simon ta'kidlaganidek: "Balzak "Dehqonlar" romanida qishloq jamiyatidagi pinhoni munosabatlar tizimini,

XORIY TILLARNI O'QITISHDA INNOVATSION YONDASHUVLAR NAZARIYANING AMALIYOTGA TATBIQI

mavzusidagi respublika ilmiy-amaliy anjumani

oshkora va yashirin aloqalarni shunday aniqlik bilan tasvirlaydi ki, roman ayni paytda etnografik tadqiqot sifatida ham qimmatli hisoblanadi” [8, 95].

Onore de Balzakning “Dehqonlar” romani XIX asr Fransiya qishloq hayotining keng ko'lamli va chuqur realistik tasvirini beradi. Romanda qishloq jamiyatining ijtimoiy tuzilishi, iqtisodiy ahvoli, turmush tarzi va psixologiyasi, shuningdek, shahar va qishloq o'rtasidagi qarama-qarshiliklar batafsil ko'rsatilgan. Balzak qishloq hayotini ideallashtirmaydi, balki uning barcha murakkabliklari va ziddiyatlari bilan ko'rsatadi. Yozuvchi qishloq aholisini ham ijobiy, ham salbiy tomonlarini ochib beradi, ularning og'ir hayot sharoitlari, kurashi va intilishlarini tasvirlaydi. “Dehqonlar” romani nafaqat o'z davrining ijtimoiy-iqtisodiy masalalarini aks ettirgan qimmatli tarixiy hujjat, balki insoniyat tarixidagi muhim davrni — qishloq jamiyatidan sanoat jamiyatiga o'tish davrini badiiy jihatdan o'rganuvchi bebaho adabiy asar hamdir.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Balzac, H. de. Lettres à Madame Hanska. – Paris: Delta, 1967. – 457 p.
2. Citron, P. Introduction to “Les Paysans”. Dans l'édition de la Pléiade. – Paris: Gallimard, 1978. – pp. 73-94.
3. Balzac, H. de. Les Paysans. – Paris: Gallimard, Bibliothèque de la Pléiade, 1978. – 382 p.
4. Barbéris, P. Balzac et le mal du siècle. – Paris: Gallimard, 1970. – 420 p.
5. Lukács, G. Balzac et le réalisme français. – Paris: Maspero, 1973. – 347 p.
6. Bardèche, M. Balzac, romancier. – Paris: Plon, 1967. – 589 p.
7. Baron, A.M. Balzac et la paysannerie. – Paris: Nizet, 1973. – 286 p.
8. Simon, D.J. Rural Society in Balzac's "Les Paysans". – New York: Cornell University Press, 1982. – 198 p.
9. Chollet, R. Balzac journaliste: le tournant de 1830. – Paris: Klincksieck, 1983. – 542 p.
10. Auerbach, E. Mimesis: The Representation of Reality in Western Literature. – Princeton: Princeton University Press, 1968. – 563 p.